Türk Mason
DERGİSİ

Yıl : 16 ★ İstanbul, Ocak 1966 ★ Sayı : 61

İÇİNDEKİLER

Çağımızın Dinsel ve Sosyal hayatında bulunan inanç, fikir ve törenlerden bazıları nelerden doğup gelmiş olabilirler (Selâmi Işındağ) 3174

Aile Müessesesi ve Şartları (Ömer Sıtkı Erdi) 3187

Analitik Psikoloji ve Şahsiyetin bütünlenmesi (İlhan Güngören) 3197

Dinler ve İnsanlar (Aziz Ulu Çöl) 3213

Dört unsurun izahı (Hikmet Tural) 3216

Ebedi Meşrika göçen kardeşlerimiz 3220

Mesul müdürü : Hamit Ören
İdare yeri : Tepebaşı No. 111 — İstanbul
Nüshası : 125 Kuruş
Yıllık abone : 5 Lira
Basıldığı yer : Kulen Basımevi - Galata

Revue Maçonnique
Adresse : Tepebaşı No. 111, İstanbul

İstanbul, 14/1/1966

TÜRK MASON DERGİSİ

Türkiye Mason Derneği tarafından üç ayda bir neşrolunur

Yıl : 16 ★ **İstanbul, Ocak 1966** ★ **Sayı : 61**

Muhtelif memleketlerdeki Mason teşkilâtı, müşterek gayede ve idealde birleşme bakımından üniversel, fakat herbiri kendi memleketi bünyesinde tamamiyle müstakil, millî bir müessesedir.

ÇAĞIMIZIN DİNSEL VE SOSYAL HAYATINDA BULUNAN İNANÇ, FİKİR VE TÖRENLERDEN BAZILARI NERELERDEN DOĞUP GELMİŞ OLABİLİRLER ?

★ Dr. Selâmi IŞINDAĞ ★

Yirminci yüzyılın yarısını geçen medeniyet dünyası, akıl ve bilimin verilerini değerlendirerek, tatbik alanına sokarak tekerleği, buharı ve hatta elektriği küçümser bir eda ile yıldızlara çıkmaya hazırlanmaktadır. Atom enerjisini bir yandan tahripte, hareket ve sür'atte kullanırken, bir yandan da hastalıkların tedavisinde istifade edilir bir hale getirmektedir. Bilim ve teknik, aklın dizginleriyle ve aklı şaşkınlığa düşürecek bir hızla, hergün yeni buluşlar ve yeni âlet ve cihazlar keşfetmekte ve toplumlara mutluluk sağlamaktadır.

İnsan bu gidişi izlerken, toplum hayatının artık devamlı bir iyilik içinde gideceğini ummak istiyor. Fakat Masonluğun daha ilk derecelerde red ettiği (menfaat kaygusu ve hırs), insanların ruhundan silinmediği için, bilim ve tekniğin en ileri buluşları, çoklukla mutluluk yerine ya sosyal sıkıntılara ya da daha ağır çatışmalara yol açmaktadır. Çok ileri gitmiş toplumlar, elde ettikleri yüksek bilgi ve tekniğin verdiği büyüklük kompleksinin kötü etkisi içinde, daha geri kalmış toplumlara karşı, hakimiyet duygusuna kapılmak ve bunun sonucu olarak, onları içten veya dıştan sömürmek veya istilâ etmek kaygusuna kapılmaktadır. Şu anda zavallı dünyamızın hemen her kesiminde ya ihtilaller, hükûmet darbeleri, kundaklamalar, ya da silâhlı çatışmalar ve ölüm sürüp gitmektedir.

Demek oluyor ki, yalnız ve sadece akıl ile bilim, dünya tarihinde şimdiye kadar görülmediği gibi, bu gün de toplumları mutluluğa götürecek şartlar değildir. Masonluk işte bundan ötürü, bilim ve aklın hikmetle tamamlanmasını istemektedir. Her toplumda evvelâ bir azınlık (Bilim, Akıl ve Hikmet) prensibini benimser ve hareketlerinin rehberi yaparsa, bu zümreler o toplumda te'sir aşkı ile bu prensipleri yayabilirse, insanları mutluluğa götürecek yol kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Devletleri idare edenler bu prensipleri benimsemiş insanlar olursa, her ihtilaf, mutlaka bir anlaşma ile sonuçlanacaktır.

Bilim ve aklın bu kadar ilerlemesine, tekniğin bu kadar büyük işler görmesine rağmen, en bilgili insanlardan bazılarının hala ilkel dinlerden gelen inançlara, işlemlere bağlı kalmaları, acaba akıl ve bilimin kuraklığını gidermek içinmidir? Meçhul, bâtıl ve mevhum da olsa bir kuvvete bağlanmak, evrensel olduğuna inanılan bir kudrete sığınmak, onun himayesine girmek, acaba sorumluluğu azaltmak, duygu ve zihin hayatına ferahlık ve huzur vermek içinmidir? İnsan ne kadar akıl ve bilgi sahibi olursa olsun hayalde veya gerçekte bulunan tehlikeler karşısında kendi zaafını düşünerek mi mevhum kuvvetlere inanıyor ve bunlardan korunmak bekliyor? Bu himayeyi bir garanti gibi alarakmı mutluluğa kavuşuyor? Bütün bu sorulara müsbet cevap vermek mümkündür. Bir bakıma çocukların durumunu buna benzetebiliriz. Onların gözünde anne ve baba nasıl sığınılacak kuvvetler ise, orada bulunmadıkları zaman bile onlardan medet umuluyorsa, mevhuma inanan ergin kimseler için de İlâhî kuvvet böyle koruyucu bir sığnaktır. Bu sığınma böylece kalplere huzur, gönüllere ferahlık veren bir kuvvet olmaktadır.

Bu durumda çağımızın bazı düşünüş, inanış ve törenlerinin bu nitelikleri taşımakta olduğu kabul edilebi-

lir. Bunların mistik dinlerden gelmiş olması da bunu göstermektedir. Şimdi bunlardan bulabildiğimiz bazılarını incelemeyi ilgi çekici görüyoruz :

1 — Totemizm'de Klana bağlı olanların kutsal saydıkları bir yaratık veya eşya Totem'dir. Bu Totem, çoğunlukla manda, şahin, papağan, tırtıl, çay fidanı, yağmur, deniz ve bazı yıldızlardır. Bu totem Klandaki bütün üyelerin taşıdığı ve onları birleştiren bir isimdir. Klanın ismini taşıyan üye, Totem'in de ismini taşıyor demektir. Çocuk, doğuştan annesinin Totem'ini almak hakkına sahiptir. Totem, o Klanın, o gurubun gerçek armasıdır. Totem'in resmi kanla sandalların, çadırların, kalkanların, direklerin ve evlerin üstüne yapılırsa, zafer ve uğur geleceğine inanılır. Klan üyeleri, dış görünüşlerini Totemlerine benzeterek dans ederler. Renkli maddelerle Totemin resmini derilerine nakş ederler. Büyük ihtimal ile tatvaj, döğme buradan gelmektedir. Totem de, ismi de kutsaldır. Onun uğruna harp edilir. Hakarete uğraması, Klanların savaşa girmelerine sebep olabilir.

Çağımızda krallıkların, bazı devletlerin ve asalet sahibi âilelerin armaları, çeşitli bayraklar muhtemel olarak bu fikir ve tatbikinden menşeini almıştır. Bu gün de bir Totem'e benzeyen armalar ve bayraklar âdeta kutsaldır. Bunlara yapılan hakaret, devletin manevî benliğine yapılmış sayılarak adlî bir suç şeklinde takibata uğrar. Bugün de arma ve bayraklarını derilerine döğdüren insanlara rastlamak mümkündür. Yalnız bugünün arma ve bayraklarında ilâhî kutsallık ve irsî geçiş nitelikleri yoktur.

2 — En ilkel din olan Totemizm'de Mana fikir ve inanışı vardır. Bu, maddî manevî ve ruhanî bir kudrettir. Her yere yayılmıştır. Kutsal olan şahıslarda, eşyada ve alâmetlerde Mana kuvveti vardır. Mana, tabiat üstü

bir kuvvet ve bir etkidir. Avustralya Totemizminde bu kuvvet o Klanın müşterek ilkesidir. Buna wuringa denir ve Klan üyeleri tapınırken bu ilkeye hitap ederler. Bu mana inanışiyle Totem dini, isimsiz, kişilik dışı, şahsiteysiz bir kuvvetin dinidir. Mana, antropomorfik bir kuvvet değildir. Klan üyelerinin her birinde ve her bitkide, kutsal olan herşeyde bulunmakla beraber, ne insanların, hayvanların, ne de eşyanın ve tabiatın işlerine karışır. Mana kuvvetin, kalıbına girdiği özel kişilerden tamamiyle ayrı ve müstakildir. Onlardan önce vardır ve onlardan sonra var olmaya devam edecektir. Totem dininde herşey gelip geçici olarak telakki edilir. Yalnız Mana kuvveti devamlıdır, bakîdir, aktüeldir, canlıdır ve kendine benzer olarak kalacaktır. Dünkü insanlara, bugünkilere ve ilerde gelecek olanlara, yani her nesle can veren bu kuvvettir ve Mana, totemiklerin tapındığı Tanrı'dır. Gerek Klan ve gerek Klanın her üyesi Tanrının maddeleşmiş birer parçasıdır. Bundan ötürü Totem dininde olan hayvan, bitki veya yıldıza tapmak senboliktir. Klan üyeleri, Totem'in şahsındaki Manaya, madde dışı, isimsiz kuvvete tapmaktadırlar.

Bugün en ergin olanlarına varıncaya kadar bütün dinlerdeki Tanrı fikir ve inancı, bazı farklarla, bu Mana inancına çok benzemektedir. Demek oluyor ki tabiat dışı, tabiat üstü bir kuvvete bağlanma duygusu, en iptidaî ve en ergin bütün toplumların insanlarında — meselâ en ilkel Afrika zencisi ile Amerikanın en ünlü fizik âliminde — var olan müşterek bir ihtiyaçtır. Yalnız şu farkla ki, dinler tekâmül ettikçe — belki tersine bir inkişâf — Mana kuvveti karaktere işaret eden bir isim almaya, bir kişilik kazanmaya başlamıştır. Bütün evreni kapsayan bir kuvvet olma niteliğini (Panthéisme) muhafaza etmekle beraber, gerek tabiatın, gerek bitkilerin ve hayvanların ve gerek insanların iyi ve kötü bütün işlerini sevk ve idare eden, insan vasıflarını insan üstü bir kudretle

haiz olan mutlak bir kuvvet haline getirilerek şahıslandırılmıştır (Théisme). Bugünün en ergin insanı da bu bilinmeyen kuvvete tapmaktadır. Bazısı doğrudan doğruya bu mevhum ve kadiri mutlak kuvvete taparken, bazısı onun oğluna senbolize eden putu vasıta telakki ederek, yine o kuvvete tapmaktadır. Bugün de herşey fânî, yalnız o kuvvet bâkî telakki edilmektedir. Bugün de herşeye ve her nesle can veren bu Tanrıdır. En ilkel din üyesi totemik, kendini Mananın maddeleşmiş bir parçası sayarken, bugün de bir mistik kendini Allah'ın reflesinden ibaret telakki etmektedir. Bütün bilinemez ve isbat edilemezliğine rağmen, kendinden daha büyük saydığı bir kuvvete sığınmak ihtiyacı, en ilkel ile en ergin insanı bu mevhum kuvvet inancında, tipik dogmatizmde, eşit bir hale getirmektedir. Medeniyetin bukadar ilerlemesine rağmen dogmatizme böylesine saplanıp kalanlara, Tanrıya insan vasıf ve sıfatları düşünüş, inanış ve ahlak ekolü, yani (Akıl, İlik ve Hikmet) ancak hitap ediyor ve diyor ki "Aklınız ilmî hakikati size tanıtmamışsa, bâtıla sapması mukadder olan imanınız sizi kurtaramaz".

3 — En ilkel din olan Totemizm'de bir Tabu fikri ve inancı vardır. Bu, bazı eşyaya ve hareketlere karşı konmuş bir yasak fikridir. Meselâ kutsal törenlerde konuşmak ve dinî günlerde çalışmak yasaktır. Haftada bir icra edilen dinî merasim günlerinde çalışmanın yasaklığı Totemizm'de şu gerekçeye dayanmaktadır : Çalışmak, cismanî ihtiyaçların sağlanmasına yarar, insanları yabancı eşya ile temasa getirir. Dinî günler ve bunların merasimi ise, insanları olagan üstü bir saflığa ulaştırır. Çalışma, bu dinî saflığı bozacağı, insan ruhunu dünya işleriyle dolduracağı için, dinî günlerde yasaktır. Hatta karın doyurmak bile yasaktır.

Haftanın altı gününde devamlı çalışmak insanın hem vücudunu, hem de dimağ faaliyeti mahsulü olan ruhunu

yorar ve sıkar. Bu itibarla bir gün dinlenmek, vücut vazifelerinin daha iyi görülebilmesi, vazife harmonisinin sağlanması için lüzumludur. Bunu (İlim, Akıl ve Hikmet) bu yolda tefsir eder. Ama ilkel dinlerin, dinî günlerde çalışmaya karşı koyduğu Tabu fikrine, yani yasağına bazı dinlerde ve mensuplarında bugün de tamamiyle Totemizmdeki gerekçeye dayanarak itaat edilmektedir. Sonuç gerçe aynidir. Ama fizyolojik açıklamada bilim ve akıl, dinî ve mistik gerekçede ise dogma hâkimdir.

4 — İlkel dinlerden Totemizm'de bir müsbet tapınma işlemi vardır. Totemikler bu töreni yaparken soyunurlar. Kutsal olmıyan dünya eşyasından tecerrüt ederler. Yıkanarak dünya pisliklerinden arındıklarını farzederler. Sonra hepsi bir araya gelerek kutsal saydıkları hayvanı yemek üzere birleşik sofraya otururlar. Diğer zamanlarda kutsal hayvana, yani Totem'e bakmak bile yasak iken, bu dinî tören gününde onu kesmek ve yemek özel bir anlam taşır : Kutsal hayvanın kutsal niteliği Klan üyelerinin benliklerine sinecektir. Rober Smith'e göre, bu kurban ile kurban etinin yenmesindeki amaç, Manaya inananlarla Mana arasında bir hısımlık kurmaktır. Zira Mana kuvveti en çok, kutsal hayvanda, yani Totem'de vardır.

Görülüyor ki, iptidaî bir dinden gelen inanç ve işlemlerin bugün de ergin dinlerde devam ettiğini kabul etmek güç değildir. Din müessesesinde ibadetten evvel lokal yıkanmalar, gusül abdestleri, öldükten sonra yıkama işlemlerinde hep dünya pisliklerinden arınma, kutsal olmayan dünyadan kutsal olan âleme geçerken temizlenme fikri hâkimdir. Aylarca yıkanmayan bir iptidaî ibadete giderken günde bir iki defa kulak, ayak, boyun ve yüzüne su değdirmekle hakiki bir temizlenme yapamapacağına ve din kitaplarında hiç olmazsa bir veya iki haftada birgün âdâp ve erkânına göre yıkanma-

nın şart olduğu söylenmemiş olduğuna göre, bugünkü anlamiyle yıkanma, din müessesesinde yoktur. Bundan anlaşılıyor ki, yıkanmalar, totemizmdeki gibi senboliktir, dünyevî pisliklerden arınma kasdiyle yapılır. Özellikle öldükten sonraki yıkanma, bu fikir ve inancın tipik bir örneğidir.

Kurban işlemine gelince; en ilkel din olan Totemizmde kurban nasıl dinî ve mistik nitelikte ise, bugünün dinlerinde de böyledir. Bugün dinde kurban, esas olarak, et bulamayan fakirlere et dağıtmak gibi sosyal bir yardım maksadiyle değil, toprağa kan akıtmak ve Tanrı'yı memnun etmek amacı ile yapılan bir ödevdir. Meselâ bir koyunun eti kadar et alınsa ve fakirlere dağıtılsa, mübarek sayılan kurbanın kesilmesinden doğacak ilâhî sevap sağlanamaz. Kurban meselesi hakkında, edebî ve felsefî daha pek çok söz söylenebilir. Fakat bu konuşmanın sınırlarını aşmamak için, kurbanın ilkel dinlerden doğup geldiğini ve bugün de mistik ve doğmatik niteliğini muhafaza ettiğini bildirmekle yetinmek daha uygundur.

5 — Yine Totemizm'de anıcı törenlerden meydana gelen bir tapınma biçimi vardır. Her Klan'ın, efsâne niteliğinde eski ataları bulunur. O günkü Klan üyeleri, bu ataların torunlarıdır. Tabiatı bu atalar yaratmış, canlıların tohumunu onlar dünyaya atmıştır. Klan üyeleri senenin belirli zamanlarında bu ataları anmak üzere törenler yaparlar. Evvelâ bu efsâne niteliğindeki atalar için heyecanlı hikâyeler anlatılır ki, bu, bir nevi mitolojidir. Sonra onların hayatına âit olduğu ileri sürülen dramatik oyunlar gösterilir. Bunu topluluk şenlikleri takip eder ve tapınma, bir eğlence şeklini alır. Bu oyunlar halkı heyecana getirir, bağırtır ve ağlatır.

Totemizm'deki bu anıcı törenler, dramatik oyunlar, sonra daha olgun toplumlara ve oradan da çağımız me-

deniyetine geçerek bugünkü tiyatro ve oyun san'atını meydana getirmiş olarak telakki olunabilir. Böylece tiyatronun kökünü Totemizm'de bulmak mümkündür.

6 — Totemizm'de bir de tövbe ve istiğfar törenleri vardır. Bunlar Klan üyelerine hüzün verebilmek için çok ciddi tutulur. Bu törenlerin en büyükleri ölüler önünde yapılır. Çünkü ölü kutsaldır. Ölüye mensup olanlar, uzun süreli yas tutarlar. Cenazelerin arkasından büyük âyinler yapılır ve çok ağlanır. Totemizm'de sağ el ve sağ ayak, sola nazaran, kutsal bilinir. Bu ilkel dinde zaman, dinî törenlerin gelişi ve birbirini takip edişiyle, belirli ö-l çüler içinde, mesafelere ayrılmıştır. Totemikler için bu mesafeler takvm yerine geçer. Totemizm'de ahlâkî, içtimaî ve hukukî bir taraf ta vardır. Çünkü Totem dininin yasakları şiddetlidir ve halk bunlara hulusü kalple itaat etmeye mecburdur.

Biraz düşünürsek büyük mütefekkir Durkheim'in "Totemizm insanlığın entellektüel, moral, sosyal ve dinî yaşayışı üzerine güyük etkiler yapmıştır" fikrine hak veririz. Bu paragraftan anlaşıldığına göre, mevhum büyük kudretten af dilemek, ölüleri kutsal âleme yollamış olmak, onlara tören yapmak, onlar için yasa girmek, zamanı belirli sürelere bölüp bu mesafeleri takvim gibi kullanmak, Klanın ahlakına, sosyal nizamına ve üyelerin birbiriyle münasebetlerine etki yapan nizamlar kurmak gibi, çağımızın medeniyetinde önemli sosyal problemlerin köklerini yine totemizm'de yani en ilkel dinde bulmak mümkündür.

7 — Totemizm'de bazı Klanlara göre, dine kabul edilme usullerini ihdas ettiği sayılan bazı ruhlar, Klanın Tanrısı gibi telakki olunurlar. Bu Klan Tanrıları, başka Klanlarca da tanınmış ve kabul edilmiş olabilir. O zaman dine kabul törenlerinde bu Klanların delegeleri davetli-

dir. Böylece bu törenler bir çeşit milletler arası panayır haline gelir. Bundan bir fikir alış verişi doğar ve milletler arası mitoloji meydana gelir (O zamanın Klanlar arası, bugünün milletler arası terimine uyar). Bu hal, bir bakıma, (dinî enternasyonalizm) dir. Çok muhtemeldir ki bugün, dinler ve mezhepler arasında yakınlaşmaya doğru yapılan çaba ve elde edilmek istenen sonucun kökleri, Totemizm'deki bu enternasyonalizmden gelmektedir.

Totemizm'de bu Klan Tanrısı inancı, zamanla yayılmış ve âdetâ Tek Tanrı fikri haline gelmiştir. Meselâ Bunjil isimli Klan Tanrısı, Viktorya devletinin Totemik Klanlarında genel olarak tapılan bir Tanrıdır. Her tarafta nitelikleri aynidir. Ölmeyen ebedî bir varlıktır. Bir zaman. yer yüzünde oturduğu, sonra göğe çıktığı kabul edilir. Bu inanç birçok Totemik Klanların birleşmesine ve tek Tanrı'ya tapmasına yol açmıştır. Bu birleşmeden sonra, Bunjil'e insan vasıfları verilmiş, yıldızların, güneşin, ayın hareketlerine, tabiat hadise ve âfetlerine hâkim telakki olunmuştur. Böylece Totemik inanış, sonraları, yaratan ve idare eden tek Tanrı inanışına yönelmiştir. Bu inanış, Totemizm'in, kendisinden sonra gelen dinleri hazırladığı nokta veya esastır.

8 — Yine ilkel dinlerden Animizm veya Fetişizm'de insan, hayallerle dolu bir âleme maliktir. Bu hayaller uyanık iken veya uykuda iken görülebilirler ve fala bakmak için davet olunabilirler. Böylece falcılık, rüya tabiri, kehânet ve tabiat üstü varlık fikri muhtemel olarak Animizm'de doğmuş ve çağımıza kadar gelmiştir. Animizm'deki inançlara göre, mevsimlerin intizamı, mahsulün bereketi bazı törenlerin yapılmasına, dualara veya mistik kuvvete sahip bir kimsenin törende bulunmasına bağlıdır. Klan üyeleri yağmur yağmasını istedikleri zaman, dualar ederek yükseklerden sular dökerler. Çağımızda bulunan ve avâmî dereceli din mensuplarında hâ-

lâ fonksiyonunu kaybetmeyen yağmur duaları, belki bu törenlerden köklerini almışlardır. Animizm tabiatta, ruhlara benzer mistik kuvvetlerin bulunduğuna ve insanların bunlara te'sir yapabileceğine inanır. İşte bundan dolayı bir takım sözleri ya gizlice veya bağırarak söylemek, bazı hareketleri şiddetle yapmak, tabiatta mevcut olduğuna inanılan bu mistik ve fena kuvvetlerin ve hastalıkların kaçıp gitmesini sağlar. Bu hal, Salamon Reinach'a göre büyü'nün menşe'idir. Büyü, Animizmin tekniği ve stratejisidir. Animizmde bir de taklitli büyü vardır. Klan üyeleri vuku bulmasını istedikleri bir olayı taklit ederler veya kazanılmasını istedikleri bir zafer için ufak bir savaş temsili yaparlar. Bir kimseye gelmesi istenen felahğın, onun resmine yapılmakla elde edilebileceğine inanan animizm, ufak törenlerle meselâ resimdeki gözleri oyar. Buna cazibeli büyü denir, böylece yakında o kimsenin kör olacağına inanılır. Bunlar sihir prensibi üzerine kurulmuş işlerdir. Ayni sihir, insan vücudundan çıkan parçalar, maddeler üzerine de yapılabilir. Tapınma törenleriyle yazılır veya eşya parçaları hazırlanır. Bunlar birçok defalar sarılır, ufak bir paket halinde vücudun bir yerine saklanırsa, büyü tesiri yaparak istenen kimsede istenen işlerin olacağına inanılır. Bunlara dayanarak denebilir ki; büyücülük, üfürükçülük, muskalar köklerini bu iptidaî ve mistik dinden almış ve çağımıza kadar avâmî din taraftarlarına tesir edebilmiştir. Bütün bu hurafe, masal ve bâtıl esaslarına ragmen Animizm'in insanlığa yine bazı faydaları dokunmuştur. Auguste Compte'un dediği gibi "İnsan zihnini içinde bulunduğu hayvanca uyuşukluktan çıkarmıştır. Efsâne atalarını daha iyi canlandırmak için kullandıkları maskeler ve yaptıkları maskeli oyunlar, Klanlar arasında ayırıcı karakterleri sağlamak üzere yaptıkları tatvajın san'at haline getirilmesi, dinî ve mistik maksatlarla da olsa, Totemizm'e göre, daha mütekâmil olan resim ve heykel gibi

güzel san'at eserleri, animist büyücülükten kökünü almıştır.".

9 — Mısır dininde, kendinden evvel gelen iptidaî dinler gibi, ruhun ölmediğine, asıl saadetin ölümden sonra geleceğine inanılır. Fakat Mısırlıların hepsinin böyle düşünüp inanmadıkları ve netice olarak dinî nançlarda birbirine zıt kanaatlerin meydana çıktığı ilk defa olarak Mısır dininde görülmektedir. Meselâ kazılarda bulunan ve "Hayat rahatlık ve sağlıktır" diyen birçok tabletler, âhiret âlemine inanmayanların Mısır dininde az olmadığına delâlet eder. Kreglinger'in yaptığı araştırmalarda ölmüş bir kadın ağzından hayattaki kocasına gönderilmiş bir mesaj bulunmuştur. Bu, Mısır dininde, dinî inançlar hususunda ihtilâfın başlamış olduğuna bir delil olarak gösterilmektedir. Bu mesajda kadın kocasına diyor ki "Hiç bir zaman dünya zevk ve nimetlerinden fedakârlık etme. Kalbinde kayguların yerleşmesine meydan verme. Burada uyku ve karanlık hâkimdir. Buradakiler birdaha uyanmayacaklardır". Halk arasında ve mezarlıklarda yapılan törenlerde (Harp çalıcının türküsü) de tamamen ayni anlamdadır.

Bu hal, Mısır dinine kadar gelen dinlerde hiç görülmemiştir yahut bize intikal edecek bir bulgu ele geçmemiştir. Mısır dininde genel din anlayış ve inanışına karşı koyan zümreler vardır. Bunlar âdetâ doğmaları red eden, akılcılığı savunan kimselerdir. Bu eğilimlerin çağımızda ne büyük bir kudrete sahip oldukları malumdur ve bunun kökleri Mısır dininde bulunabilir.

10 — Mısır dininde bilim terakki etmiştir. Totemizm'de sadece br mefhum olan takvim, Mısır dininde oldukça tekâmül etmiştir. Güneşin te'siri, mevsimlerin sıra ile gelişi tesbit edilmiştir. Yirmi dört saatlik günlerden ve yedi günlük haftalardan meydana gelmiş bir takvim ilk defa mısır dininde yapılmıştır. Bugünkü takvim,

Mısırlıların keşfettiklerinin, Julius Cesar ve Papa XII. Creforius tarafından islah edilen evrensel şeklidir.

11 — Mısır dininde dogmatizme itirazlar vardır. Budizm'de ise akılcılık, düşünme ve inanca kaide ve esas olmuştur. Ölmeden evvel Buda müridlerine "Ben ölünce, öğrettiğim ve vaizlarımda belirttiğim doktrinler size hocalık edecektir" demişti. Bunda'nın doktrinleri; herşeyden evvel insanın her konuyu serbestçe incelemesi, serbestçe denemesi esasına dayanır. Buda, doktrinini şu sözlerle ifade etmiştir : "Birşeye sırf kulaktan duydunuz diye inanmayın. Birkaç nesildenberi itibar görüyor diye geleneklerin doğru olduğuna inanmayın. Sırf hocalarınızın veya rahiplerinizin otoritesine dayanıyor diye hiç birşeye inanmayın. Ancak bizzat his ettiğiniz, denediğiniz ve doğru olarak kabul ettiğiniz şeylere inanın ve tutumunuzu onlara uydurun". Böylece akılcılık, köklerinden birini Budizm'den almıştır denebilir.

12 — İlim, Akıl ve Hikmet, köklerinden birini Konfüçyanizm'den almıştır. Zira Konfüçyüs'ün doktrini insandaki bilgi, akıl ve olgunluğa hitap eder. Bunda mistisizm yoktur. Tabiat üstü kuvvete hitap yoktur. Konfüçyüs mantıkının büyük ilkesi şudur : "İnsan bildiği şeyi bildiğini bilmelidir, bilmediği şeyi bilmediğini de bilmelidir". Konfüçyüs'ün ahlak disiplini de, insanlar arasında dostane temaslardan doğan yaşama san'atıdır. Ona göre hikmetle tamamlanmış ilim ve akıl, insanı bilgeliğe (Hâkîm, Ârif, Sage) olmaya götürür. İlim, akıl ve hikmet ana prensiplerinin bu iklimlerden, bu atmosferden doğup gelmiş olmaları kabul edilebilir.

13 — Milattan evvel II. asırda Ksanî ismi ile bir (Yahudi kommünist) mezhebi kurulmuştur. Burada mal ve mülk ortaklaşa kullanılıyordu. Şahsî mülkiyet yoktu. Altın ve gümüş kullanılmazdı. Anbarlar kollektifti. Daha sonra, miladı müteakip III. yüzyılda çıkan Manî dini, sosyal bir özellik göstermiştir. V. asırda Manî dininin

ileri gelenlerinden Mazdek, insanlar arasında mal, mülk, kadınların ortaklaşa kullanılmasını tavsiye etmiştir. Bugünkü ile arada büyük farklar olmasına rağmen, kommünizmin, kısmen buralarda kökü olsa gerektir.

14 — Kuzey ve batı Avrupa dinlerinden Kelt'lerin ve Gol'lerin dinindeki bazı hususiyetler çağımıza kadar gelmişlerdir. Kelt'lerin dininde horoz'un, yıldırımı uzaklaştırdığına inanılırdı. Bugün hâlâ çan kulelerinde veya başka kulelerde madenî horoz şekillerinin bulunuşu, muhtemelen Gol'lerin dininden menşe'ini almış bir gelenektir. O zamanki Bern şehrinin arması ayı idi. Bugün hâlâ bu şehirde ayı besleme âdeti vardır. Bunlar, Totemizm'den Kelt'lere ve onlardan çağımıza gelmiştir. Keltlerin dininde (Büyüklük Tabusu) vardı. Meselâ bir çocuk, silahlarını kuşanmış olan babasına yaklaşamazdı. Bu yüzden çocuklar, yabancı ve silâhsız âileler yanında büyütülürdü. Bu âdet, Irlanda'da uzun zaman sürmüştür. Tarihçilerin kanısına bakılırsa, Fransa ve İngilterede yatılı okullar, bu alışkanlıktan menşe'ini almıştır.

Bu yazımızla tarihin bir bölümüne şöyle bir göz atmış olduk. Genel olarak insanların, kendilerinden daha kuvvetli olanlara bağlanmak ihtiyacında olduğunu, bazı gerçek aydınların bile bu zaaftan kurtulamadığını gördük. Bu ihtiyacın dogmatizmi, bâtılı, hurafe ve masalları, sonuç olarak ta, muhafazakârlık ve taassubu doğurduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Masonluk her fikre ve her inanca saygı gösterir. Hüriyet ve tolerans biraz de bunun içindir. Fakat bilhassa mensuplarının ve onlar vasıtasiyle bütün insanların (Bilim, Akıl ve Hikmet) ten ibaret ana prensibine sadık kalmalarını ister. Mensuplarının tedricen tekâmülü için toleransı lüzumlu görür. Bu ilkelere erişemeyenlerin gerçek Mason olamayacağı şeklindeki kanaatimiz de, bu düşünce ve inançlarımızın sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

AİLE MÜESSESESİ VE ŞARTLARI

★ Ömer Satkı ERDİ ★

Aile müessesesi, insan topluluğunun nabzı ve kalbidir. Bu nabız ve kalb ne kadar iyi, ahenkli ve sükûnetle çalışırsa o topluluk o kadar disiplinli, o kadar dayanıklı ve mesud olur. Karşılıklı anlayışa, şefkata ve hürmete dayanan aileler, mesut ve dayanıklı cemiyetleri kurarlar. Aile, milletlerin çekirdeği, kaynağıdır. Bu kaynak temiz ve berrak ise, millet de temiz, gailesiz ve rahattır. Evinde huzuru olmayan insanın, cemiyet içindeki çalışmasından da iyi randman alınamaz. Ya o geçimsiz yuvanın çocukları... Okullarda kabiliyetsiz ve başarısız diye kenara itilen yavrular, aile ihtilâflarının masum kurbanlarıdır. Serserilikler, vagabondaj, çocuk çeteleri vs, hep fena işleyen, geçimsiz ailelerin bedbaht mahsulleridir.

Şimdi aile müessesesinin fizik ve sosyal tabiat önündeki durumunu inceleyelim. Uzun teferruata girmeden kısa ve özet olarak arzedeceğim. Nebat ve hayvan olsun, bütün canlı yaratıkların, tabiat önünde tabi oldukları ana şartlar şunlardır : Her canlı, kendinden evvel yaşamış bir canlıdan doğar. Her canlı beslenir. Yani oksidasyon, metabolizma ve akskresyon yapar. Her canlı varlığını korumak için silâhlanır. Her canlı çoğalır. Ve her canlı ölür... Pasteur, her canlının mutlaka canlı bir varlıktan doğduğunu ispat etmiştir. Bu prensibi kabul ettiğimiz takdirde ilk canlının dünyaya başka bir âlemden gelmiş olduğunu kabul etmek de gerekir. Başka âlemlerden, başka gezegenlerden dünyamıza canlı gelebilir mi? Gelir tezini savunan âlimler olmuştur. Bilhassa meteorit'lerle geldi derler. Bunu inceleyelim. Dünyamız, hudutsuz olan feza boşluğunda Samanyolu denilen

kâinata tabi ve 5,5 milyar yarıçapındaki güneş sisteminin 12760 kilometre çapında üçüncü gezegenidir. (Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jubiter, Satürn, Uranüs, Neptün, Pluton). Bizim kâinatımız olan Samanyolu, spektroskobik ölçülere göre 6 milyar işik yılı çapındadır. Güneş sistemi gezegenlerine ayrılmadan önce ateş gazı halinde bir Nebula idi. Uzun asırlar süresince Condensation ve centralisation neticesi yani atom zerrecikleri teşekkül etmeğe başlayınca, ağır atomların merkeze ve hafif atomların muhitte kalmaları neticesi bu büyük Nebula'da bir spiral hareket başladı ve gittikçe hızlaştı. Bu hız okadar arttıkı, sonunda centrifugal fırlayışla, merkezdeki büyük kütlenin, yani güneşin etrafında dönen gezegenler meydana geldi. Güneş sistemi bu teşekkülü sırasında en azından altı bin santigrad sıcaklıkta idi. Bu sıcaklıkta ise canlı yaşayamazdı, yani ne güneşte ve ne de dokuz gezegende canlı yoktu. Başka âlemlerden veya bizden daha ileri medeniyet kurmalarına hiç bir mani bulunmayan başka sistemlerden mi dünyaya hayat geldi ? Astronomik ve kozmik mesafeler o kadar akıllar durdurucudur ki ziya veya elektrik süratına sahip dahi olsalar, dünya şartlarına uyacak bir canlının oralardan bize kadar gelmesine yaşama gücü ve takatı kâfi gelemeyecektir. Diğer bir ihtimal : kendi güneş sistemimizden birinden hayatın bize ulaşmış olmasıdır. Bunu inceleyelim. Merkür, güneşe çok yakındır. (60 milyon Km.) Bu gezegen o kadar sıcaktırki orada hayat teşekkül edemez. Venüs, güneşe mesafesi 110 milyon Km. Bünye yapısı, hava ve su buharı bulunması hayatın teşekkülüne müsait, fakat bu şartlar içinde çok basit canlıların yaşayabileceği kanaatı kuvvetlidir. Onlar da bize uçup gelemezler. Mars. Dünyadan sonra canlıya en müsait olan bu komşu gezegendeki canlıların da dünyaya uçup gelebilecek derecede ileri bir medeniyet kurmuş olmaları asla düşünülemez. Jubiter, Satürn, Uranüs, Neptün ve Pluton da şimdilik hayatın teşekkül edeceği-

ne ihtimal verilmemektedir. Hayatın dünyaya meteoritlerle gelmiş olması ise katiyen kabul edilemez. Zira hava olmayan boşlukta dolaşan meteoritlerde hayat mevcut olamaz ve olsa bile atmosferimize girdiği zaman beyaz ateş haline gelirki orada hayat kalmaz.

Şu halde ilk canlı dünyamızda teşekkül etti... Bu fizik şartları biraz uzattık, fakat aile müessesesini iyice tahlil ve tarif etmek için bu temel şartları panoramik bir şekilde gözden geçirmek faydalı olur. Biliyorsunuz dünyamız teşekkülü anında gaz ateşi halinde idi. Yüz milyonlarca asır döndü, dolaştı, tıpkı güneş sistemi Nebula'sında olduğu gibi hafif atomlar muhitte ve ağırlar merkezde olmak üzere tabakalar teşekkül etti. Atmosfer, Litosfer, Pirosfer ve Barisfer. Geolojik prensiplere göre dünyamızın, herbiri en az 500 milyon sene tahmin edilen dört yaşı, devri vardır. Azoik, Paleozoik, Mezozoit, Neozoik ve Antropozoik. Azoik devirde canlı yoktu ve olamazdı. Sular kaynar, hava karbon monoksit ve kükürt gazı ile meşbu idi. Paleozoik'de bitki ve hayvan canlılar var. Dünyamızdaki hayatın başlangıcı bu devir. İlk canlı şüphesiz suda meydana geldi. Canlıların özü, ana maddesi protoplasma sentetik bir birleşimdir. Gerekli şartlar hazırlandığı takdirde bu birleşme bugün de olabilir. Bunun izahı uzun. Bütün geolojik devirlerde canlılar, bitki ve hayvanlar yaşama muhit ve şartlarına uyarak çoğalmışlar, üremişler ve yüzbinlerce tür, cins ve nevi meydana gelmiştir. Paleontolojik etüdler sonunda insan izlerine ancak Neozoik devrin Pliosen katında rastlanmıştır. Yani bu vaziyette insan, canlılar zincirinin son halkası veya en mütekâmili mi olmuş oluyor ? Asla... Yaşama şartları dünya yüzünde değiştikçe, ki daima değişmektedir, varlığını korumak için her canlı muhit şartlarına uymak mecburiyeti altında daima değişecek insan da sonsuz gelecek yolunda değişecektir.

Şimdi canlıların ikinci ana şartı olan (Her canlı çoğalır) mevzuunu ele alalım. Hayvan ile bitki arasında çoğalma yönünden büyük bir fark görmiyoruz. Çoğalma işini panoramik olarak gözden geçirelim. Bir hücrelilerde (Bakteri, Amip, Tripanosoma) bölünerek çoğalma var. Bu bölünmenin nasıl olduğunu anlatmak uzun sürer. Bitki sınıfından olan küf, mantar, tallofitalarda anteridium (erkek), arkegonium (dişi) unsurlar meydana geliyor, yani cins teşekkül ediyor, bunlar birleşerek döllenmeyi yapıyorlar. Bu bitkilere tekabül eden hayvanlarda (aktini, sünger ve deniz yıldızları) oczoit (erkek) ve oosfer (dişi) ler aynı döllenmeyi yapıyorlar. Gelişmiş bitkilerin çoğu hermafrodit (hünsa) dır. Yani aynı bitkinin çiçeğinde hem erkek, hem dişi unsur var, bunlar birleşerek tohumu meydana getirirler. Bazı bitkilerin bir dalında erkek çiçek ve bir dalında da dişi çiçek vardır. (Çam, sırvi, fındık ve ceviz gibi), Bunlara benzeyen hayvanlarda, sülük ve soğulcan'da da böyledir. Bir kısım bitkilerde ayrı cins ferdler vardır. İncir ve dut gibi. Hayvanlarda ise eklembacaklılar'dan sonra gelenlerde hep ayrı cins ferdler bulunur. İnsan da ayrı cinsli bir yaratıktır. Tabiatta doğumsal eşlik yoktur. Eş bulma veya eş edinme hali vardır.

Canlıların ana şartlarından biri de (her canlı varlığını korumak ve devam ettirmek için silâhlanır) kaidesi idi. İnsan ilk önceleri tek başına yaşıyordu. Kendi gibi insandan da korkar, kaçardı. Sonraları, tabiat şartlarına, ve yaşadığı yerdeki düşmanlarına yalnız başına karşı koyamadığı için, kendine en yakın olan ve kendisi için bir tehlike teşkil etmeyen, eşi ve yavrularile toplumsal hayatın en iptidaşi olan sürü halinde yaşamağa başladı. Bu koloni ve sürü yaşayışında da eşlik yoktu. Poligami, yani çok eşlilik vardı. Bugün sürü halinde yaşayan, tavuk, at, inek, koyun v.s. de olduğu gibi. Şu hal-

de insan doğuştan çok eşlidir. Bu hal insan varlığı boyunca uzun seneler devam etti.

İnsanda düşünce, akıl ve idrak geliştikçe, topluluğa bir düzen vermek için yasalar, nizamlar, geleneksel veya dinî kaideler kondu. Çok eşlilik hudutlandırıldı ve en son olarak da bugünkü bir eşli aile müessesesi kuruldu. Milletlerin, insan topluluklarının selâmeti ve nizamı uğruna insan doğumsal haklarından fedakârlık etti. Bununla beraber Pitigrilli'nin dediği gibi "nikâhlı eşine ihanet etmemiş insan yoktur". Demek oluyorki aile müessesesi tabiî değil içtimaî ve yapma bir kuruluştur. Bunun için değilmidir ki aile, baştan başa bir fedakârlık müessesesidir. Ne kadar medeni olursak olalım yine geçimsizlikler, yine sapıtmalar ve yine ihanetler sürüp gitmekte... En ateşli aşk kitabı dahi bir gün bitiyor, doğumsal eğilimler depreniyor ve gizli, kaçamak dahi olsa çok eşlilik yapılıyor.

aile müessesesinin yukarda incelediğimiz fizik şartlarından sonra sosyal faktörlerini gözden geçirelim. Konferansımızın başında demiştik ki, aile, milletlerin çekirdeği, kalbidir. Bugünkü insan topluluğunda bir eşli yuva, kanunla tahkim edilmiştir. Bu bir eşli ailenin sosyal tezahürlerini görelim.

Erken evlenmeler : Bu hal,, bedbaht ve ızdıraplı yuvaların birinci sebebi olarak görülür. Çok şükürki bugün pek azdır. Ekseriyetle erginlik ve buluğu takip eden buhranlı çağın mahsulü hataların ve kazaların tamiri veya dizginsiz açık tutkusu sonunda kurulan bu nevi ailelerde, cicim ayları geçtikten sonra, aşk kitabı çabuk biter, buhran geçer ve münakaşalar, geçimsizlikler başlar. Esasen aile mesuliyetini takdir edemeyecek yaşta olan bu gençlerde, akla ve idraka dayanan bir takdir ve sabır da mevcut olmayacağına göre, bu yuvalar mutlak yıkılmağa mahkumdur ve çocuklar da bedbaht olur.

Eşlerde huy ve anlayış ayrılığı : Bir aile için eşlerin sadece birbirini sevmiş olmaları kâfi değildir. Hisler, hele taşkın hisler çok hızlı koşarlar. Sonra hüsran... Fakat eğer eşlerin huy ve anlayışları birbirine uyarsa, anlaşmazlıklar ve yorgunluklar bir çözüm yoluna girebilir. Sevgi ve aşk yalnız başına bu işe kâfi değildir. Tolerans, hoşgörürlük ve kusura bakmamak bu gibi yuvaların tek kurtarıcısıdır.

Eşlerde yaş farkı : Her halin istisnası olabilir, fakat eşler arasında yaş farkı, on beşten fazla olursa bu, istisna hududu içine dahi giremez. Hele erkek daha yaşlı olursa, hem maddî, hem manevî ızdırap bir kat daha artar. Ekspres ile öküz arabası yarışına benzer, bu iş... Ya araba hızlı koşmaktan, parça parça olur veya ekspresi yani kadını yolunda serbest bırakıp arkadan seyirci kalmak gibi bir felâkete katlanmak icap eder. Bu da her babayiğitin kârı değildir. Hisler bilhassa cinsî arzular tazyik edilmiş gazlar gibidir, mutlaka patlak verir ve histeri buhranları, sebepsiz asabiyetler, hırçınlıklar ve nihayet hastalanma... Ya kadının dış münasebetlerine göz yumulacak ve yahut büyük bir sabır ve tevekkülle hasta bakıcılık yapacaktır...

Eşlerde servet farkı : Aile mevzuunun çok mühim bir faktörüdür bu... Erkeğin kadına üstünlüğü ailede esastır. Erkek yuvanın maddî ve manevî hakimi ve babası olmalıdır. Tabiat kanunları da bunu emreder. Kadın, yaratılışı icabı, kendinden kuvvetli, kendinden üstün erkekle mesut olur. Ailede kadının parası belki bir bolluk yapar, fakat asla saadet getirmek. Hatta çalışan kadınların aylıkları katiyyen ve masraflarına karıştırılmamalıdır. Böyle dahi yapılsa, kadının para kazanması bile yuvanın huzurunu bozar. Kocanın en ufak kusurları, para kazanan kadına dağ gibi görünür. Öyle aşağılatıcı bakışları olur ki bu kadınların, erkek gurur ve haysiyetini

mahveder. Kadının üstün servetli olduğu ailelerde, koca, bir robot ve uşak haline düşer. Kadın böyle bir erkeği sevmez ve sevemez. Bu durumda bir istisnaî hal mütalea edilebilir Erkeğin mevki ve bilgi üstünlüğü... Bu hal biraz kuvvetler dengesini kurabilir. Fakat yine de kocanın, kadının kendi parası ile aldığı bir şeyi beğenmemesi halinde, kadının "size ne oluyor, kendi paramla aldım" demesi, onörlü bir erkek için ağır bir darbe olur.

Eşlerde din farkı : Çok şükür ki memleketimizde bu hal pek fazla değildir. Avrupada ve Amerikada mezhep ayrılıkları fazladır. Katolik, protestan ve ortodoks'ların evlenmeleri gibi. Bu dahi aile için tavsiye edilemez. Sevgi ve aşk bir müddet için dinî inanış ve adetleri kenara braktırabilir, fakat aşk kitabı son sahifelerine gelince, bu inanışlar zıt birer kutup veya diyapazon gibi ayrı sesler çıkarmağa başlar. Sabrın ve tehammülün de bir haddı vardır. Medenî terbiye ve kültür bu ihtilâfları bir parça susturabilir amma iki taraf da için için kaynar ve iztırap çeker.

Eşlerde milliyet ve ırk farkı : Bu hal bence din farkından da önemlidir. Aynı dinden dahi olsalar, ırk ve soy ayrılığı (adet, yetişme, terbiye, görgü, yaratılış) ailede devamlı ve giderilmesi güç ihtilâflara yol açar. Bu gibi eşler birbirlerile daima resmî olmak zorundadırlar. Hele eşlerden biri daha üstün medeniyette bir millete mensup ise durum daha da güçleşir. Ya bu yuvanın çocukları... Hangi tarafı tutacaklarını bilemeden yetişecek, mütereddit, zaif karakterli ve bedbaht olacaklardır. Bu birleşmenin tek iyi tarafı, kruazman yolu ile neslin gelişmesi ise de mahzurlarına kıyasen tevsiye edilemez.

Eşler arasında görgü, terbiye ve tahsil farkı : Aile saadeti için görgü ve terbiyenin büyük önemi vardır. Aile, sadece kendine bir erkek veya dişi arkadaş temini

değildir. Ailede ruha sukûn ve övünç veren bir atmosferin mevcudiyeti esastır. Dış görünüşler geçicidir, aldatıcıdır. Bilgisiz ve görgüsüz bir kadın, kokusu olmayan çiçeğe benzer. Ufak bir hastalık, bir çocuk doğurmak bu süslü bebeği soldurur. Kadın görgüsü ve bilgisile yuvasına her zaman bir taze çiçek zevki verebilir. İşte devamlı sevilecek, bıkılmayacak ve hürmet edilecek zevce budur. Görgü ve terbiye, paraca zenginlik demek değildir. Hele sonradan görmüşlük ve zenginlik ailenin kanseridir. wimarık, küstah bir eş ne feci bir şeydir. Asalet, hürmet etmesini, hürmet ettirmesini bilmek demektir. Saygılı, toleranslı, eşini darıltmayan bir insan... Allah hepinize nasip etsin. Erkeğin tahsil üstünlüğü, ailede esastır. Kadın tahsilce kocasına üstün olursa, işte cehenneh azabı dedikleri budur. Beden güzelliği eğer bir tahsil ve terbiye ile süslenmemiş ise hiç bir kıymeti yoktur. Erkek her halile kadının üstünü, hakimi ve hamisi olmalıdır. Kadın bununla mesut olur.

Eşlerde sağlık durumu : Bu mevz uyalnız ailenin değil, memleketlerin ve milletlerin de mühim davası olmalıdır. Filhakika evlenme kanunları usulen eşlerin tıbbî bir muayeneden geçmelerini mecburî kılar. Fakat anatomik ve patolojik noksanlıkların tespiti kâfî değildir. Bu gibi arızalar tedavi ve ilâçla giderilebilir. En mühim dava, ruhî ve manevî hastalıklardır. İnsan ruhu, zor anlaşılır kapalı bir kutudur. Kısa tanışmaları takiben asla evlenmemeli. Eşler evlenmeden evvel en az bir yıl arkadaşlık etmelidirler. Ne kadar çok insanla arkadaşlık edilirse insan tanıma kabiliyeti o kadar artar. Bu arkadaşlık devresine rağmen yine de eşleri nevlenmeden evvel bir ruh doktoruna muayene olmaları mutlak ve zaruridir. Aile facialarının çoğu ruhî arızalardan doğmaktadır. Eskide nevlenmeden evvel namzedlerin anne ve babaları görücü giderlerdi. Tecrübeli anne, baba alacakları kızı veya damadı büyük bir ustalıkla ölçer, yoklar ve tartar-

lardı. Ne iyi bir şeydi bu. Maalesef bugün gençler bu usule itibar etmiyorlar. Gençler yine kendi kendilerile tanışsınlar, anlaşsınlar fakat anne ve babalarının olgun fikirlerinden faydalansınlar.

Şimdi mevzuu özetleyelim : İyi, devamlı ve mesut bir aile için sevgi, bağlılık, şefkat, itaat ve karşılıklı hürmet ana şarttır. Erkek, meslek, tahsil, ve servetçe kadına üstün olmalıdır. Yuvanın hamîsi, hâkimi ve reisi babadır. Kadın bu yuvanın, neşe, saadet ve huzur meleği olmalıdır. Her iki taraf için fedakârlık esastır. İpi biri çekerse diğeri gevşetmelidir. Ne çareki bu gevşetme çoğu zaman erkeğe düşecektir. Eşler arasındaki samimiyet, asla lâubalîlik demek değildir. Çok senli benli olmanın da samimiyetle alâkası yoktur. Lâubaliliğin sonu, derece derece münakaşa, çekişme ve kavgaya varır. Eski osmanlı Türk ailesi gayet resmî ve aynı zamanda müşfik ve samimi idi. İnkilâplar her yerde ve daima suyu bulandırır, sosyal bünyeyi sarsar. Bizim de aile kazanımız çok çalkalandı. Muhakkak ki durulacak ve durulmaktadır. Kadın için sevgi, itaat ve bağlılık, erkek için ise sevgi, şefkat ve himaye elzemdir.

Eski Türklerde aile mevzuunda çok ibret alınacak türeler ve gelenekler vardır. Onbirinci asırda Yusuf Has Hacebî'nin yazdığı Kudatkobilik isimli kitabında kâşgar hükümdarı Bugra Han'a Uygur dilile şunlar tavsiye edilmektedir : Eğer kendine iyi bir kadın bulmak istersen meziyetli kadın ara, güzelliğe aldanma. Eğer servet istiyorsan şunu bil ki, seni yükseltecek meziyetli kadının sana vereceği şeref, altın dolu hazinenden daha kıymetlidir. Güzel yüz peşinde koşma, güzel huy peşinde koş. Kadının görünüşünü değil, içini, ruhunu gör...

Bin şu kadar sene evvelki bu Türk öğüdünü, bütün tazeliği ile bugün dahi tavsiye edebiliriz.

Şimdi bir de aile hakkındaki en modern telekkiyi görelim, Fransızların aile saadeti için kabul ettikleri üç esas prensip vardır :

1 — Sentiment réciproque. (duygu birliği, sevgi ve bağlılık)

2 — İdée réciproque. (Terbiye, tahsil, fikir ve görgü birliği)

3 — Respect réciproque. (Karşılıklı hürmet)

Bilhassa bu üçüncü şart... Ailenin temel taşı hürmet... Karşılıklı hürmet olmayan ailede her türlü tatsızlık zuhur eder. Türk ailesine benim tavsiye edeceğim en önemli husus budur.

Sözlerimi bitirirken, evli olanlara saadetler, bekâr olanlara hayırlı ve uğurlu evlenmeler ve çocuklarını evlendirecek olanlara da basiret, dikkat ve şanslar temenni ederim.

ANALİTİK PSİKOLOJİ VE ŞAHSİYETİN BÜTÜNLENMESİ

★ İlhan GÜNGÖREN ★

Sevgi Mihfili muhtereminin 20 Ekim 1964 tarihli celsesinde okunmuştur.

İnsan ruhunun mahiyeti hakkında ilmi araştırmaların batı dünyasında pek kısa bir geçmişi vardır. Bundan 60 - 70 sene evvel psikiyatri Akıl ve ruh hastalıklarının klinik tarif ve tavsifinden ileri geçemiyordu. Üniversitelerde psikoloji olarak öğretilen branşda ya filozofi yahut tecrubi psikolojiden ibaretti. Modern İlmi Araştırma Metodu insan ruhunun mahiyeti ve vasıflarını bir tarafa bırakarak yalnız tezahürlerini incelemekle yetinmişti. Sözde İlmi Psikoloji olarak vasıflandırılan bu tarz tecrubi bir psikolojinin kusuru ise insan ruhunun mahiyeti ve tezahürlerin esas ruhi saikleri hakkında bize hiç bir fikir vermemesi idi, Bu durumda insan ruhunu öğrenmek isteyen kimsenin yapacağı şey, kitapları bir tarafa atarak, beşeri bir tavır ve sonsuz bir müsamaha ve anlayış ile, her türlü peşin hükümlerden sıyrılarak Hastahanelerin, tımarhanelerin, gece kondu mahallelerinin, Umumhanelerin, Hapishanelerin dehşet veren havasını teneffüs ederek, borsa toplantılarından tutun da her türlü siyasî ve dinî içtimalarda ve ayinlerde bulunarak, sevgi ve nefreti kendi benliğinde tecrübe ederek, masalları ve efsaneleri inceleyerek tarafsız bir bilgiye ulaşmağa çalışmaktı. Yeni psikoloji tecrubi psikolojinin insan ruhunun mahiyeti ve çalışması hakkında bir fikir verememesi karşısında her şeyden fazla bir ihtiyaçtan doğdu ve bu yeni psikolojiyi herkesten fazla Freud'e borçluyuz. Umumiyetle psikanaliz denilen bu yeni psikolojiye Bleuler insan ruhunun karanlıkta olan derin mıntakalarını incelediği

için derinlikler psikolojisi ismini vermekte Jung Analitik Psikoloji ismini tercih etmektedir.

Analitik Psikoloji insan ruhunun daha ziyade şuur dışı kısımlarını incelemiş ve şuurun yeteri kadar aydınlatamadığı his düşünce temayül ve davranışları şuura çıkartmağa yardım etmiştir. Şuur dışındaki insiyaklar aleminin insan tabiatının bünyevi ve müşterek bir vasfı oluşunun keşfedilmiş oluşu şuur dışının çalışma şekli hakkında bir takım kaideler vazetmeğe imkân vermiş ve bu bilgilerin sistemleştirilmesi kabil olabilmiştir.

Netice olarak bu gün modern psikoloji ilmî araştırma metodlarından daha fazla, introspeksiyon yoluyla varılmış derin bir sezginin meyvelerinden faydalanmaktadır.

Bu buluşların kat'i değerinin ilmi araştırma metodları ile isbatına imkân bulunamamış olabilir. Bu da yeni bilginin sağlam temelini çürütmekten ziyade ilmi araştırma metodlarının kifayetsizliğini ortaya koyar. İsterik ve nevrotik hastaların tedavisinde derinlik psikolojisiyle varılmış olan başarı yeni ilmin sağlamasını teşkil etmektedir. Fakat bundan da fazla yeni psikolojinin sağlaması ancak insanın kendi ruhunu bu yeni bilgilerin ışığı altında araştırması ve kendi ruhunda bu yeni bilgilerin sağlık veren tesirlerini bizzat incelemesi ile kabil olabilmektedir. Batı dünyası için yeni olan bu bilgi çeşidi doğu da binlerce seneden beri tatbik edilmktedir. Şuur dışı alemin şuuri ve teessüri hayatımıza olan tesirleri binlerce seneden beri bilinmektedir.

ŞUUR DIŞI :

Bir şuur dışının mvcudiyeti Froud'den evvel bir çok mütefekkir din ve edebiyat adamları ve psikolojide Freude öncülük etmiş olan Charcot ve Janet Ekolleri tarafın-

dan farkedilmişti. Fakat gine de şuur dışının yapısı ve çalışma sistemi hakkındaki bilgilerimizi en fazla Freud'e borçluyuz.

Şuuri hayatımızla derinliklerde olan bir benlik arasındaki çelişme dinlerde şeytanla şuurlu benliğimizin bir mücadelesi olarak izah yolu bulmuştu.

Rasyonalizm devrinde şuur nazariyesinin gelişmesi ve itibar kazanması karşısında insanın bu ikinci benliği gözden kaçmış ve insan gölgesi olmıyan mevhum bir yaratık haline gelmiştir.

Medeniyetin Cemiyet hayatının zaruri bir icabı olarak insandaki hayvani ve insiyaki tarafı itaat ve inkiyat altına olmağı hedet tutduğunu hepimiz biliyoruz. Fakat insanın bu hayvani tabiatının ehlileştirilmesi, hür ve serazad yaşamak isteyen bu ikinci benliğin hiç bir mukavemeti olmadan başarılamıyor.

İnsanın insiyaki yapısı medeniyet tarafından bu insiyaklere karşı konulmuş engellere çarpıyor. Cemiyet nizamının kaideleri ile insan ruhunun yapısının bir intibaksızlık halinde bulunması şahsiyette bir bölünmeye yol açıyor. Hatıraların aydınlatamadığı çocukluğun ilk karanlık devresinde insan ruhunun tamamı şuur dışında bir bütün teşkil etmektedir. Bölünme çocuğun cemiyetin ve terbiyenin ilk tesirlerine maruz kaldığı zamanda başlamaktadır. Terbiyenin isterlerine, kaidelerine uygun düşmiyen insanın insiyaki yapısından gelen his, temayül, arzu ve fikirler aşağı itilmekte ve bunlar şahsiyetin gölge tarafını teşkil etmektedir. Ancak şuur dışına itilen bu his temayül arzu ve fikirler, şuuri hayatımıza tesir etmekten uzak kalmamakta, bilakis bütün davranışlarımızı karar ve düşüncelerimizi çeşitli yollardan etkilemeye devam etmektedirler. Şuurlu benliğimizin derinlere bastı-

rarak bilmemezlikten geldiği bu gizli ve irrasionel benliğin tarafsız sandığımız kanaatlerimizi derinlerden gelen his ve temayüllerle bulaştırdığını tamamen mantıki bir kılıfa soktuğumuz davranışlarımızın esas sebeb ve saiklerinin derinlerden geldiğini ancak tarafsız ve derin bir müşahede yüzeye çıkarabilmektedir.

Şuurlu benliğimiz gölgede olan ikinci benliğimizden ne derece habersiz olursa bu ikinci benliğin şuurlu benliğimize etkileri o derece fazla ve o derece zararlı olmaktadır. Şuurlu şahsiyetle, kökü şuur dışında olan ve dinamik vasıfta bir gölge şahsiyet arasında devamlı bir çelişme ve devamlı bir alış veriş olduğunu ancak bu gölge şahsiyeti şuura çıkararak incelemek suretiyle farkedebiliyoruz.

CİNSİYET İÇ GÜDÜSÜ :

İnsanda bu şahsiyet bölünmesine yol açan ve insanın çok taraflı ruhi hayatını çeşitli şekilde etkileyen en kuvvetli iç güdünün cinsiyet iç güdüsü olduğu Freud mektebinin ana fikrini teşkil etmektedir. Freud cinsel iç güdünün iki benlik arasında başlıca çelişme konusu olmasının ruhi bozuklukların ve ruh hastalıklarının esas sebebi olduğunu ileri sürerek o zamana kadar revaçta olan trauma nazariyesini gözden düşürmüştür. İnsan ruhunu derinden sarsan ve etkileyen bir olay olarak tarif edebileceğimiz traumatik hadise evvelce Nevrotik bozuklukların sebebi addediliyordu. Freud'e göre ise trauma olsa olsa cinsel çelişmenin şekillenmesine yol açan bir istidat yahutta cinsel çelişmenin arkasına gizlendiği bir paravandan ibarettir.

Freud'ün bütün Nevrotik bozuklukları ve ruh hastalıklarını cinsel iç güdüye bağlamaktaki ısrarı analist

mektebin bölünmesine yol açmıştır. Gerçi Freud de sonraları insanın bütün bu insiyaki alt yapısını cinsel iç güdü ile izah etmekteki imkânsızlığı sezerek iç güdüleri benlik ve cinsiyet iç güdüsü veya ölüm ve hayat iç güdüsü diye ikiye taksim etmişti. Fakat gine Freud Psikolojisinde cinsel iç güdü ön plânda kalmıştır.

Freud'ün evvelce en kuvvetli taraflarından iken sonradan Freud mektebinden ayrılan Adler cinsiyet iç güdüsü kadar kuvvetli diğer bir iç güdünün kuvvet ve hâkimiyet iradesinin insan ruhunun alt yapısını teşkil ettiğini ve ruh bozukluklarının bu iç güdünün tatminsiz kalmasından ileri geldiğini ileri sürerek analist mektebe, insan ruhunun derinliklerine doğru yepyeni bir iç görü kazandırdı.

KUVVET VE HAKİMİYET İRADESİ :

Freud sistemini cinsiyet üzerine kurarken Adler sistemini aşağılık duygusu üzerine bina ediyordu. Kuvvet ve hâkimiyet iç güdüsü aslında hayatın idamesi ve yaşama iç güdüsünden başka bir şey değildi.

Hayatın idamesi ve yaşama iç güdüsü insanı emin bir hayat tarzı aramağa sevketmektedir. Emniyet hissi ancak kuvvetli olmakdan gelen bir rahatlık duygusu içinde kalbildir. İnsanın kendini zayıf hissettiği noktada bu emniyet hissinin yıkılacağı tabiidir. Şahsiyette bu suretle açılan gedik aşağılık duygusunun gelişmesine ön hazırlar. Aşağılık duygusu ise derin bir şekilde emniyetinin sarsıldığı hissi içinde insanı korku aciz ve istiraba sürüklemektedir. Aşağılık duygusu yalnız korku ve ıztirap tevlit etmekle kalmaz mahcubiyete iç daralmasına, düşmanlığa, mütecaviz bir davranışa herkesi geçmek herkesten üstün olmak arzusuna başkalarına hükmet-

mek, başkalarını küçültmek, birinci olmak, herkesten ön de gelmek arzusuna ön verebilir.

Aşağılık duygusu bütün benliğin tüm halinde herkese karşı ve her durumda bir tepkisi olabilir.

İnsan karakteri iztiraptan kaçınarak rahat ve huzuru aramağa meyyaldir. İztirap çektiği için bir hal yolu arar kudretsiz olmaktan gelen iztirabı bertaraf edecek her çareye başvurur. Korku içinde olan bir mahçup mütecaviz bir tavır takınarak korkusunu yenmeye çalışır.

Aşağılık duygusu içinde olan kimse üstünlük elde etmeğe, kudretsiz olan kimse kudret kazanmağa cehdeder. Bu insan ruhunun telafi ve tatmin mekanizmasıdır. Bu yarım yamalak uzlaşma formülü emniyet hissi derinden sarsılmış olan kimsenin manevi hayatının temadisine imkân verir. Telafi usulü hiç bir suretle aşağılık duygusunu bertaraf etmez, sadece aşağılık duygusuna hayali bir örtü örtmüş ve şahsiyette açılmış olan gedik yer yer vurulan yamalarla örtülmüştür. Aşağılık duygusu aşağıdan derinliklerden şuura kadar yükselen bir itici kuvvet olarak düşünceleri ve temayülleri biçimlemekte davranışlara yön vermektedir. Bu sebepten hayatta pek çok büyük başarıların aşağılık duygusu sebebiyle nevrotik kimseler tarafından başarılmış olduğunu kabul etmek hakikatlere aykırı düşmez.

JUNG VE UZLAŞTIRICI GÖRÜŞ :

Jung, Freud ve Adler arasındaki insiyakler konusundaki ayrılmayı bütünleyici bir formül içinde halletmek imkânını aradı. Jung'a göre cinsiyet iç güdüsü ve

kuvvet ve hâkimiyet iradesi ayni iç güdünün iki ayrı görünüşünden başka bir şey değildi.

Kuvvet ve hâkimiyet iradesi cinsiyet iç güdüsünün zıddı ve gölge tarafı idi, hâkimiyet iradesi yüzeye çıkınca cinsiyet iç güdüsü gölge tarafında kalıyor cinsiyet iç güdüsü öne gelince hâkimiyet iç güdüsü geride kalıyordu. Kuvvetin hâkim olduğu yerde sevgi bulunamıyacağı gibi sevginin hâkim olduğu yerde kuvvet iradesine yer yoktu.

Jung'a göre insanın mizacına ya da durumuna göre ya biri ya öteki öne geçiyordu.

NETİCE OLARAK ÜÇ ANALİST MEKTEP AÇISINDAN DA MEVZUU TOPLAMAK İCAP EDERSE İNSANIN HAYATIN İDAMESİNE, NESLİN BAKASINA VE NİHAYET HAYATIN YENİLENMESİNİ TEMİN EDEN TAHRİP VE ÖLÜM İNSİYAKINA MÜNCER OLAN İNSİYAKİ BİR ALT YAPISI MEVCUTTUR. Bu alt yapı şuur dışındadır. Fakat bütün şuurlu düşüncelerimizi kararlarımızı ve davranışlarımızı etkilemektedir. Bu insiyaki yapıdan gelen arzu his ve temayüller çok def'a şuura kadar ulaşmadan benliğimizden cemiyetin, kültürün ve dış tesirlerin etkisi altında bölünmüş gene şuur dışında mevcut olan bir üst benlik tarafından sansür edilerek gerilere itilmektedir. Dinin, terbiyenin, kültürün ve cemiyet tesirlerinin yoğurduğu şuurlu benliğimizle insanın insiyaki ve hayvani benliği arasında bir uçurum bulunması kaçınılmaz bir olaydır.

Benliğin bu bölünmesi nevrozlara çeşitli ruhi bozukluk ve intibaksızlıklara yol açmaktadır. Şuurlu benlik

ahlaki idealine sadık kalmak isterken şuur dışı şuurun inkâr etmek istediği gayri ahlaki isteklerin arkasından koşmaktadır.

İnsan şahsiyeti ve karakteri bu iki tesir arasında teşekkül etmektedir. Şahsiyet insiyaki yapı ile dıştan gelen tesirler arasında muhtelif intibak ve tesir derecelerine ve alt yapının vasıf ve hususiyetlerine göre varılmış çeşitli uzlaşma formüllerinden başka bir şey değildir.

JUNG VE YENİ DERİNLİKLER :

Unutulmuş hatıraların, itilmiş ve bastırılmış arzu ve temayüllerin, irade dışı itiyatların teşkil ettiği ve hemen şuurun altında bulunan tabakalardan daha derinlerde şuura çıkarılması daha müşkül derinliklere nufus edildiği zaman bu derinliklerde şuur dışının teşekkülünde guddelerimizin ifrazatlarının organlarımızını faaliyetlerinin irsi faktörlerin milli vasıf ve hususiyetlerin, umumi sıhhî durumun, iklim, din, içtimai veziyet ve coğrafi tesirlerin dahi müessir olduğu farkedilmektedir.

Bir içtimai grubun müşterek temayüllerinin dahi orada gruplandığı müşahede edilmektedir. Bu bakımdan bir Çinlinin şuur dışı bir Türkünden farklıdır. Fakat Jung'a göre daha da derin tabakalara nufus edildiği zaman kültürleri, seviyeleri, milliyetleri ne olursa olsun insandan insana, Milletten Millete ve hatta devirden devire değişmiyen bir müşterek şuur dışının mevcudiyeti tesbit edilmektedir. Bu tabaka insanlığın milyonlarca senelik müşterek hatıralarından, müşterek düşünce ve heyecanlarından teşekkül etmiştir. Burada bir Türkün müşterek şuur dışı bir Çinlininkinden farklı değildir.

Bütün ırkların ve bütün devirlerin efsanelerinin müşterek sembollerle ifade edildiği anlaşılmaktadır. Bu günün insanı sanki geçmiş bütün nesillerin teessüri ve teheyyüci hatıralarını muhafaza etmektedir. Daha doğrusu insan ruhunun şekillenmesi milyonlarca sene içinde binlerce tesir ve tepki ile kabil olabilmiştir. Nasıl insan beyninin bir anatomisi varsa insan ruhunun da bir yapısı vardır. Nasıl beynin Anatomisi çeşitli zihni melekelerin teşekküllerine ve bu melekelerin farklılaşmasına imkân veren milyonlarca senelik bir tabii istifanın eseri ise ruhun yapısı da ayni tabiî istifanın neticesidir. Bütün semboller insani bir hsten ve derin heyecanlardan kök alıyorlar. Her sembol derinlerde bir his ve heyecan yaratıyor. Sanat eserleri sembollerin bütün insanların şuur dışında tesirler yaptığının müşahhas bir delilidir.

Jung, Archetip ismini verdiği ana sembollerin insan ruhu için bir temel yapı teşkil ettiğini iddia etmektedir. Müşterek şuur dışı normal insanlar için tamamen şuura kapalıdır. Bu tabakaların yüzeye çıktığını ancak delillerde ve hususi bir teknikle bu tabakaları yüzeye çıkartabilen occültistlerde, gizli ilimlerle uğraşanlarda müşahede ediyoruz. Nevrozların şuurun hemen altındaki tabakalarda teşekkül etmesine ve şuura çıkartılmaları analitik teknikle nisbeten kolay mümkün olmasına mukabil tehlikeli delilikler olan psikozların teşekkül ettiği veya geliştiği butabakaların yüzeye çıkartılması daha güç olduğu gibi büsbütün tehlikesiz de değildir.

PSİKOLOJİK TİPLER :

Jung'a göre insanları iki ana psikolojik tip etrafında toplamak kabildir. Dışa dönük olanlar ve içine dönük olanlar. Daha doğrusu hayata karşı birbirinden farklı iki tavır, iki davranış, dış şartlara karşı gösterilecek iki tür-

lü tepki vardır; Dışa dönük davranış, Psişik enerjinin dış dünyaya doğru yönelmesidir. Dışa dönük kimse hadiselerle insanlarla ve eşya ile fazla ilgilenir. Onlara bağlanır ve onlarsız yapamaz. Dışa dönük kimseler muhitlerinden fazla etkilenirler. Cemiyet adamı olurlar. Yabancı muhitlere ve şartlara çabuk intibak ederler. Buna mukabil içine dönük kimse cemiyet insanı değildir. İnsanlarla ve eşya ile münasebetlerinde çekingendir. Tefekkürü faaliyete tercih eder. Karşılıklı olarak içe dönük olanlar, dışa dönük olanları ve dışa dönük olanlar içe dönük olanları küçümserler. İki tip de diğerindeki müsbet vasıfları gözden kaçırıp menfi vasıfları ileri sürerler. Yalnız günlük hayatta değil fikir ve felsefe cereyanlarında da bu iki farklı davranış ve görüşün müşahede edilmesi kabildir.

Batıda dışarı dönük davranış tercih edilmektedir. Buna mukabil doğuda hiç olmazsa yakın zamanlara kadar içe dönük davranış daha gözde tutulmakta idi.

Batının maddi ve teknik sahada gelişmesi ile doğunun maddi bakımdan sefaleti fakat buna mukabil manevi sahalardaki gelişmesi bu iki farklı davranışın neticesidir. Pek tabii muvazeneli bir davranış hem içe hem dışa dönük istikametlerde gelişmelidir. Fakat umumiyetle bir davranışın diğerinin zararına geliştiği ve gelişemiyen davranışın şuur dışına itildiği görülmektedir. Gerçi tam manası ile içe veya dışa dönük bir insan bulmak müşküldür, fakat hemen her insanda bu iki davranıştan birinin diğerinden daha fazla geliştiği görülmektedir. Davranışlarda farklılaşma pek ufak yaşta başlamaktadır. Hatta bu farklılaşmanın anadan doğma olduğunu bile söylemek kabildir. Herkes hayata kuvvetli olan adımını atmağa meyyaldir. Dışardan kuvvetli bir müdahale olmadıkça kolay gelen yolda gelişme imkânı bulunuyor. Bu suretle bir bakıma daha üstün kabiliyetlerimiz gelişmektedir.

ŞAHSİYET MASKESİ (PERSONA) :

Gine insan kendisinden beklenen şekilde tahsil, terbiye ve içtimai tazyikin icaplarına uygun olarak tasvip gören bir tarzda hareket etmeğe meyletmektedir. Bu olum esnasında ise hakiki benliğimize aitt pek çok şey kaybolmakta yahut şuur dışına itilmektedir. Terbiyeciler ebeveyn ve öğretmenler bu suretle çocuğun karakterini islah ettiklerini, tabiatini değiştirdiklerini sanmaktadırlar. Halbuki yapılan şey çocuğun tabiatındaki aşağılık ve kötü temayülleri derinlere itmekten ibarettir. İnsanı medenileştirmek, insana kendi derinliklerde kalan benliği üzerine bir maske giydirmek suretile mümkün olabilmektedir. Tıpkı eski Antik Tiyatroda artislerin oynadıkları role göre yüzlerine taktıkları Persona denilen maskeler gibi hayattaki rolümüze uygun bir üst şahsiyet geliştiriyoruz.

Yalnız Antik Tiyatrodaki artistler persona takmazlar herkes hayatta seçmiş olduğu yola, mesleğe göre bir persona geliştirir. İnsanların çoğu, mesleklerine, içtimai durumlarına göre kendilerinden beklenen vasıfları edinirler. Bir iş adamı kuvvetli ve enerjik olmalı ve öyle görünmelidir. Serbest meslek sahibi, zeki, Devlet memuru ise dürüst ve namuslu olmalıdır. Cemiyet her şahıstan içtimai durumuna uygun bir davranış bekler. Her şahıs kendi durumunun icaplarını eksiksiz bir şekilde yerine getirmelidir. Cemiyet bunu bir çeşit huzur ve emniyet şartı olarak istemektedir.

Ayakkabıcı ayakkabı yapmalı, şair şiir yazmalıdır. Hiç kimseden ikisini birden yapması beklenmez. Böyle bir kimse diğer insanlardan farklı olacağından şayanı itimat görülmez ve ehliyetsiz olduğu kanaatini uyandırır. Cemiyet şair olmıyan bir ayakkabıcının daha sağlam ayakkabılar yapabileceğine inanmıştır.

Persona şahsiyetin dış cephesidir ve ferdi olmak vasfı yoktur. Bir şahsa ait persona pekala başka bir kimsenin de olabilir. Persone topluma ait müşterek bir vakıadır. Buna rağmen umumiyetle persona ile benlik birbirine karıştırılır. Uzun saçları ve acaip elbiseleri ile bir artist çok def'a bambaşka bir kimse gibi görünür. Halbuki bu şahıs artistlere mahsus hususiyetleri aksettirmekten başka bir şey yapmamaktadır.

Ekseriya insanlar kendilerine en iyi uyan rolleri seçerler bu bakımdan persona çok def'a o şahsın benliğine uygun düşer. Fakat gene de hakikate mutabık değildir. Gerçi persona Cemiyet hayatı içinde yaşayabilmek için bir zarurettir. Diğer insanlarla münasebetlerimizde onlardan ne bekliyebileceğimizi tahmin edebildiğimiz için insan münasebetlerini kolaylaştırır.

İnsan münasebetlerini daha hoş daha ahenkli bir hale koyar. Güzel elbiseler nasıl çirkin vücutları güzelleştirirse personada insan münasebetlerini güzelleştirir.

Bir persona geliştirmemiş kimse beceriksiz görünür, başka kimseleri tedirgin eder. Böyle kimselerin dünyada kendilerine bir mevki yapmaları imkânsızdır. Fakat bir persona ile yaşamanın da başka müşkülleri vardır. Ekseriya personanın o şahsa uygun düşmediğini farkederiz. Rol yapıyor hiç de görünmek istediği kimse değil deriz. Bizde zaman zaman tabiatımıza uygun düşmiyen bir persona taşımaktan yorulur rahatsızlık hissederiz. Diğer bir tehlikede çok katı bir personanın hakiki benliğimizi bastırması inkâr etmesidir. Bastırılan benliğmz şuur dışına gölge tarafına itilir. Bu suretle benlik iki ayrı bölükte birbirinden habersiz yaşamağa devam eder. Cemiyet, kültür, terbiye ve tedrisat bize cilalı bir persona vermektedir. Fakat benliğin gölge tarafı şuur dışında olduğu için alelade talim ve terbiye metotları ona tesir etmemektedir. Persona ne kadar göz alıcı olursa ol-

sun sadece bu iptidai ve terbiye kabul etmiyen benliği gözden saklamağa yaramaktadır.

Netice olarak, şahsiyet özelliklerinin ya personaya ait özellikler yahut da benliğimizin gölge tarafından yukarıya akseden nevrotik tezahürler olduğunu ileri sürmek mevzuu baside irca etmek bakımından bize mümkün görünmektedir.

Bir karakter özelliği olarak kabul ettiğimiz mahcubiyet aşağılık duygusunun ve intibak zorluğunun bir tezahürüdür.

Mütecaviz bir kişilik geliştirmiş olan kimsenin de ayni şekilde aşağılık duygusunu ve intibak zorluğunu bir telafi yolu olarak böyle bir devranış arkasında gizlemeğe çalıştığının kabulü gerçeklere aykırı düşmez.

Karakter özellikleri olarak tezahür eden sayısız hırs ve ihtirasların tamahkârlık, israf gibi özelliklerin hissi ve çeşitli cinsi davranışların, derinliklerde olan sebebleri vardır.

Davranışlarımız, hislerimiz, düşüncelerimiz büyük mikyasta şuur dışında olan köklere bağlı olduğuna ve karanlıkta olan irrationel bir kuvvet tarafından idare edildiğine göre hür ve serbest bir iradeye sahip olduğumuz hakkındaki kanaatimiz de bir vehim ve hayalden ibaret değilmidir? Eğer kararlarımızın, davranışlarımızın his ve düşüncelerimizin sevgi ve nefretlerimizin derinliklerde olan ve şuura çıkartılması ekseriya müşkül olan sebebleri varsa, bitaraf sandığımız kanaatlerimiz derinliklere gömülmüş peşin hükümlere göre biçimleniyorsa, hür ve serbest iradeden bahsetmek nasıl mümkün olabilir ?

Benliğimizin büyük kısmı gölgede kaldığı müddetçe karakter özelliklerinin derinlikteki sebebleri şuura çı-

kartılamadıkça, bu özelliklerin insan ruhunun dinamik vasfına rağmen sabit bir mahiyet göstermeleri tabiidir. Huy canın altındadır. Can çıkmadıkça huy çıkmaz vecizesi köklerin çok def'a nüfuz edilmesi mümkün olmıyan derinliklerde olduğunu ifade etmektedir. Çok kimse davranışlarının kötü olduğunu ve kendi inanç ve kanaatlerine uymadığını bile bile istemedikleri şekilde hareket etmekten kendilerini alamazlar. Elimde değil benden daha kuvvtli bir şey beni itiyor derler. İşte bu terbiye kabul etmiyen ve mantık dinlemiyen alt benlik, gölge şahsiyettir.

ŞAHSİYETİN BÜTÜNLENMESİ :

İnsanın gölgesini inkâr etmesi onu tamamen bastırması kabil değildir. İnsan bu gölge benliği ile bir arada yaşamanın bir yolunu bulmalıdır. Alt benliği kabul edip onun ile birlikte yaşamak pek çok manevi cehde ihtiyaç gösterebilir ve bazı def'a benimsediğimz ahlakı ideallerden vazgeçmeği icap ettirebilir. Olduğumuzdan daha iyi ve daha asil bir varlıkmışız gibi hareket etmek kendi kendimizi kandırmadan ve bunun için üstün bir gayret sarfetmeden kabil olamıyor ve bu üstün gayretin verdiği gerginlik bazı def'a bir boşanmaya müncer olunca olduğumuzdan da daha kötü bir hüviyetle ortaya çıkıyoruz.

İnsan tabiatının bu alt yapısının görülüp kabul edilmesi cesareti gerektiriyor. Fakat bir kere görülüp anlaşıldımı onun islah edilmesi değiştirilmesi mümkün olabilir. Halbuki şuur dışında olan bir şey değiştirilemez. Eğer insan, ruhunun bu gölge tarafını görüp anlıyacak bir derinliğe varırsa başka insanları da daha iyi anlamağa daha çok sevmeğe ve müsamahakâr olmağa muktedir olacaktır. İnsanın kendini daha iyi anlamasından

muhakkak komşuları faydalanacaktır. Cemiyet hayatı pek tabii bazı his ve temayüllerin itilmesini icap ettirmektedir. Fakat bunların şuur dışında bastırılması bilakis bu his ve temayüllere kuvvet kazandırmaktadır. Cemiyet, ahlak veya din kurallarına aykırı olan temayüllerin şuurla tartılıp reddedilmesi ile bu temayüllerin şuura çıkartılmadan bastırılması tamamen zıd neticeler vermektedir. Karanlıkta olan bir şeyi bulup düzeltemeyiz. Nefsimizi ıslah edebilmek için evvelâ kendi kendimizi tanımak mecburiyetindeyiz. Karanlıkta olan insiaklar, ihtiraslar, heyecanlar bizim akli dünyamıza uymasa da bunlara mukavemet edebilmek yahut faideli ve olumlu bir istikamete çevirebilmek için ışığa, aydınlığa çıkartmak mecburiyetindeyiz.

Aydınlığa çıkan his, düşünce ve temayüller gölge tarafımızın malı olmaktan çıkmaktadırlar. Büsbütün ıstırapsız olmasa da bunların şuurlu benlikte uzlaştırılması ve şuurlu benlik içinde eritilmesi imkânları bulunabilmektedir.

Analitik Psikoloji insan ruhunun bu iki kutbunu bir araya getirerek, şuur dışını şuura çıkartmak suretiyle insan benliğini bütünlemeği hedef tutmaktadır.

İnsan karakterinin ıslahı karakter özelliklerinin derinlikteki sebeblerinin şuura çıkartılması ve ilk çocukluktaki dış tesirler ile bölünmüş olan benliğin bütünlenmesi yeniden bir araya getirilmesi ile kabil olabilmektedir.

Analixtik Psikoloji bütün insanlara kendini ve başka insanları tanımaktan gelen müsamahaya ve anlayışa dayanan daha mükemmel nevrozsuz ve istirabsız bir hayat vaadetmektedir. Derinliklerdeki irrationel bir kuvvetin mağlubu olmaktan kurtularak hür bir iradeye sahip olma imkânlarını göstermektedir.

BENLİĞİ BÜTÜNLEMEĞİ HEDEF TUTAN SİSLETMLER ARASINDA MASONLUK :

Analist mektepten öncede bilhassa Doğu Dünyasında insan ruhunun bu iki kutbunu birleştirerek benliği bütünlemeği hedef tutan bir çok methodlar sistemler tarikatlar ve talim usulleri mevcuttu. Masonluka bu sistemlerden biridir.

Masonluk insanın sadece şuur yapısına tesir etmekle iktifa etmemektedir. Sembolik lisanı ile şuurdan çok şuur dışını etkilemeğe ve şuur dışını ehlileştirmeğe çalışmaktadır. İnsan ruhunun derinliklerine kelimelerden ziyade sembollerin tesir ettiğini farketmiştir. Şuurun lisanı kelimeler ise şuur dışındaki derinliklerin lisanı sembollerdir.

Masonluk alt tabakalara tesi redilmedikte yalnız insanın şuuri yapısında yapılacak talimlerin tesirlerinin sathi olacağını anlamıştır. Takma aklın yedi adım gideceği Atasözü sadece insanın üst tabakalarının terbiye edilmesindeki kifayetsizliği ne güzel ne veciz bir şekilde ifade etmektedir.

Masonluğun nefis muhasebesi ve murakamesi üzerindeki ısrarı derinlikteki benliği üst benlikle uzlaştırma gayretinden başka nasıl izah edilebilir ?

Tekris merasiminde haricinin gözlerinin bağlanmasındaki sembolik mana Masonluğa intisap eden kimsenin gözlerini içine, derinliklerdeki benliğine çevirmek, derinliklerdeki benliğini keşfetmeğe sevketmek değilmidir ?

" DİNLER VE İNSANLAR "

★ Dr. Aziz ULU ÇÖL ★

(Bu konferans Sadık Dostlar Kolunda verilmiştir.)

Muhterem Üstadım, sevgili biraderlerim. Şimdi sizlere Dinler ve İnsanlar mevzu'ulu çok kısa bir konuşma yapacağım. Adetâ çak sakızı çoban armağanı şeklinde olacak. Şayet kusurlarım olursa lütfen bağışlayınız.

Bütün dinleri, Tanrıya götüren birer yol olarak telâkki ettiğimiz taktirde, hepsini normal karşılamakta, haklarında sevgi dolu bi rifade ve tolerans göstermekteyiz. Dinlerin çoğu zaman müminlere verdiği güven dolu kuvvetten, tevekkülden, huzur ve neş'eden bir nebze sizlere ifade edebilirsem kendimi mes'ut addedeceğim.

Bu kısa konuşmamda sizlere en ilkel dinlerde en üstünlerine kadar herbirinin tarihi hakkında bilgiden ve kutsal parçalardan bahsetmiyeceğim. Sadece, evet sadece psritüel dinlerin, yani müslümanlığın, hristiyanlığın ve museviliğin, herbirinin insanlığa hizmeti ve bu vesileyle masonik düşünceler arasında bağ kurmağa çalışacağım.

Bununla beraber dinî çevrelerin, dar görüşlü ve mutaasıp zevatın hücumlarından çoğu zaman masonların kurtulamadığını ifade etmeden de geçemiyeceğim.

Din nedir ?

Büyük dinlere göre din, Tanrının kanunudur. İnsanlara mutluluk yollarını gösterir, mutluluğa erişmelerini sağlar. Tanrıya nasıl tapılacağı, iyi ve kötünün neler olduğu, insanın yaradılışındaki amacı bu kanunun hükümleri bildirir. Bu kanun peygamberler vasıtasiyle insanlara açıklanır. Hristiyanlığa, museviliğe ve müslümanlığa göre dinler, ilâhi ve batıl dinler olmak üzere ikiye ayrılır. Diğer bir noktayı nazara göre de dinler Spritüel ve Felsefi olmak üzere ikiye ayrılır.

Yaşayan dinler : Bugün dünyada yaşayan belli başlı dinler Hinduizm, Budizm, Knfiçyüslük, Sintoculuk, Musevilik, Hristiyanlık ve Müslümanlıktır. İlk üçü Hindistan, Çin ve güneydğu Asyada, biraz da berbirine girmiş vaziyette yaşamaktadır ve Saliklerinin sayısı bir milyardan fazladır. Şintoculuk Japonyada yayılmıştır. Hak dinleri diye isimlendirilen üç dinden museviliğin özellikle İsrailde 2 milyon, Amerikada 5,5 milyon, Rusyada 2,5 milyon olmak üzere 12 milyon inananı vardır. Hristiyanlık özellikle Avrupa ve Amerikada yayılmıştır. 800 milyondan fazla Hristiyan vardır. Bütün dünyada Müslümanlar ise bilhassa Türkiyede, İranda, Arap ülkelerinde, Pakistan, Hindistan, Endonezya gibi ülkelerde ceman 400 milyonu bulmaktadır.

Bu üç büyün dinin kısaca karakterlerinden bahsedecek olursak :

MUSEVİLİK : Buyalnız bir din değil, aynı zamanda bir yaşama düzeninin yasasıdır. Bunun içindirki yahudi dininin tarihi yahudi halkından ayrılmaz. Peygamberleri : Yehova'yı sevenler (kötülükten nefret ediniz) diyorlardı. Gene bütün insanları bir tek Tanrının evlâtları sayarak insanların kardeş oldukları duygusunu ifade ediyorlardı.

HRİSTİYANLIK : (İmdi bütün insanlar bilsinki, birbirinizi severseniz benim müritlerimsiniz), diyen Mesih'in Yeni Ahit kitabı bir başka yerinde (başkalarının size ne yapmalarını istiyorsanız sizde onlara öyle yapın), demektedir.

MÜSLÜMANLIK : Bütün insanlara karşı olan görevler şunlardır : Tekmil insanlar insan olma bakımından hürdür. Tanrı katında eşittirler. İnsanların hür olarak barış içinde yaşamaları birbirlerinin hak ve hürriyetlerine uymaları ile mümkündür. Kısaca kişilerin hürriyetlerin itanımak, fikir ve vicdan hürriyetlerine hür-

met etmek, mülkiyet haklarını tanımak insanlara karşı ahlâki düstürlarıdır.

Dikkat edilecek olunursa yukarıda da bir nebze bahsetmiş olduğumuz gibi, tekmil dinler iyiliğe, doğru yola sevketme bakımından az çok birbirine benzemektedir. Her biri tarihin muhtelif devirlerinde, beşeriyetin kötülüklerden boğulmak üzere olduğu ve dinî telkinlere en çok ihtiyaç olduğu zamanlarda doğmuş ve muhtelif realiteleri aksettirmiştir. Tekmil dinleri tüm olarak ele alacak olursak birbirini tamamlayan muhtelif realiteleri aksettirdiğini görürüz. Her birisi veriteye yaklaştıran birer basamak vazifesi görmektedir. Diğer taraftan gene müşahede etmekteyizki ilâhi ve hukuki kanunlar teşkil eden muhtelif spritüel ve felsefi dinler zamanla haris ve toleranssız kimseler tarafından fena tatbik edilmiş, muhtelif milletler ve hatta aynı milletin muhtelif zümreleri arasında kin nefret, tahakküm, tahrik gibi beşeri hislerin, kısacası izdirapların doğmasına sebep olmuştur. Bu gibi liderlerin sevk ve idaresi altında kavimler birbirlerini kırmış geçirmiş, nice kanlar akmış, kardeş kardeşi, dost dostu öldürmüştür.

Öyle tek bir din arzu ediyorum ki : milletlerin arasındaki din farklarından mütevellit husumeti kaldırsın, insanlığın tümünü sevebilmek ödevini öğretebilsin. Esas unsurları sevgi ve bilgi olan, tıpkı bizim masonik çalışmalarımızda olduğu gibi, istikbalin tek dini, beşeriyeti saadet ve tekâmüle götürecektir. Bizim gibi düşünenler, dünyanın her tarafında yeni yapılarda, insanlık tapınaklarında toplanacak, dinî ve felsefî îdüşünüş farkı olmaksızın insanlık ilâhileri okuyacaklar, Beethoven-in dokuzuncu senfonisinin nağmeleri arasında vecd ve istiğrak içinde haz duyacaklardır.

İnsanlığın bu safhaya eriştiğini gördüğüm an kendimi dünyanın en bahtiyar insanı addedeceğim.

DÖRT UNSURUN İZAHI
(ANASIRI ERBAA)

★ Hikmet TURAL ★

Masonluk, tekâmül etme ve hakikatin araştırması prensipidir. Müntesiplerinin kâmil, yetişmiş bir insan hâline gelebilmesi, cemiyeti beşeriyye içerisinde makbul ve değerli bir şahsiyyet olabilmesi için gerekli görülen hasletlerin nelerden ibaret olduğunu telkineder. Kemâle erme ancak ilim sayesinde olabilir, bunun için ise okumayı, incelemeyi tavsiye eder, faziletin ilimle mümkün olabileceğini taktir eder. (bütün insanlık için saadet yuvası olacak fikir mâbedi inşası sebeblerini hazırlıyacak olan) masonlukta insanın muttasıf olması lâzımgelen vasıflar telkin edilir. Doğruluk, adalet, sevgi, digergâmlık, tolerans, nefse itimat, hürriyetseverlik, kardeşlik hisleri insanı bir şahsiyet hâline getirecek belli başlı hasletlerdir. Her nevi hırsın tevlit edeceği kötülükler anlatılır, ve akıl ve hikmetin rehberliği ile ilim ve irfan sayesinde toplumların teşekkül edebileceği ve korunacağı öğretilir. Toplumun dağılmaması ve devamlı olması için mücâdele edilecek beşeriyet düşmanları hakkında malumat verilir.

Fakat, bu kâfî değildir. Bu mâbedin bilgi ve irfan ile techizi ve hakikat ile bir muadele tesisi icabeder.

Tabiatın tetkiki, hayatın menşeinin araştırılması, mevcudatın iptidası ve sonu, kâinatın sonsuzluğu düşünceleri, bizi hakikatı araştırmıya ve (herşeyin ilk sebebi ve iptidası) olan mefhumu aratıp bulmağa sevketmelidir.

Masonluk, bu araştırmayı, (Hakikat mâbedi) inşası suretile sembolize etmiştir. Bütün bilgilerin başı olan (Allah) bilgisi, beşer tarihini kaplıyan muhtelif topluluklarda, çeşitli anlayış ve inanışlarla tezahür etmektedir. Bu bakımdan (Dinler tarihi) nin etüdü bize, bu hakikati bulmak için büyük bir rehber olarak kabul edilir. Fakat

dinler tarafından ileri sürülen dogmatik inanışlar, beşer zekâsını tam mânasiyle tatmin edemiyor. Varlığı ve onun örttüğü muammayı çözebilme gayreti ile meydana gelen (düşünce tarihi) de kâinatın sonsuzluğu içerisinde bizlere yeni nur, ve ziya menbaları teşkil edecektir.

Yukarıdaki izahlarımıza vuzuh kazandırmak için, gözlerimizi (3500) yıl evveline kadar çevirmek lâzımgeliyor.

Kâinatın ilk baharda, sıcaklığın başlamasıla canlandığını sezenler bu sıcaklığın menbaı olan (Güneş) i kâinatın yaratıcısı ve hayatın menşei addetmişlerdir. 3400 yıl önce Mısırın reformcu Kralı (Amenhotep) tek tanrıcılığın ilk belirtisi olan dinini kurarken sembol olarak (Güneş) i almıştır.

(Aten) güneş yuvarlağının adıdır ve güneşten gelen hayatı, harareti ve enerjiyi, aydınlığı ve iyiliği ifade eder. 3000 yıl evvel, beşeriyete yeni bir felsefe, ilâhiyat ve bir ahlak sistemi getiren (zerdüşt) yeniden kurduğu nizamda ATEŞ v IŞIK'a mühim rol vermiştir. Bu dinde (Ateş) tapılacak bir (İlah) değil, iyilik ve ışık tanrısı olan yüce varlığın bir sembolüdür. Dünya, kötülük tanrısı olan Ehrimen-Şeytanla, iyilik tanrısı olan Ahura Mazda'nın bir mücadele meydanıdır. İnsan, kâinatta iyiliğin zaferi için çalışmalı ve cehennemdeki iblislere karşı (gök) ü koruyacak bir sed hâline gelmelidir. Bu mücadelede insan, kuvvetli olmalı, bunu te'min için de hayvanlarına, tarlasına iyi bakmalıdır, ziraatla uğraşmak, Ahura Mazda nazarında en makbul bir harekettir. (Toprak ve Su) da mukaddes varlıklardır, her hangi bir şekilde kirletilmelidir. Tanrı sembolü (ateşgede) lerde yaşatıldığı gibi mukaddes olan (toprak ve su) da, mülevves olan insan cesedile kirletilemez.

Zaman geçtikçe ve yüz yıllar, yüzyılları tâkip ettikçe, tabiat kuvvetlerinin beşerî şekiller almağa başladı-

ğını, fakat beşer şuuru geliştikçe maddileşmiş olan bu kuvvetlerin mânevileştiğini görüyoruz. Düşünce ve zekânın ilk belirtileri, ilk unsurun hangisi olduğunu araştırmakla başlar. (en eski tabiî âmilin) en yüksek prensipin) ne olabileceğinin incelenmesi ise çeşitli felsefe okullarının meydana çıkmasına sebeb olmuştur.

İlk yunan fylesoflarından (Tales) ilk prensibin (Su) olduğunu ve asıl temel olan bu maddenin değişmelerile diğer cisimlerin husule geldiğini, suyun her taraftan dünyayı kuşattığını ve besleyici maddeleri dünyanın bu okyanstan aldığını ileri sürer.

Halbuki (Anaksimandros) ilk prensipin bütün toprağı ve denizi kuşatan ince bir cevher (apeiron) olduğunu kabul eder. Bu cevher bütün âlemin müşterek annesidir, va olan her şey varlığını bu prensipten alır ve hayatın yeni varlıklara geçmesi için yine hayatını bu prensipe geri vermesi lâzımdır.

M. Ö. V. asırda yaşıyan (Heraklit) ise (âlemi meydana getiren) birinci prensipin (Ateş) olduğunu kabuleder. Heraklitin bu cevheri her şekle girebilir. Değişmelerin iki ciheti vardır. 1 — yukarıdan aşağıya değişmede ateşin bir parçası kalınlaşır, bu suretle denizler teşekkül eder, denizin ölümü (toprağı) meydana getirir. 2 — aşağıdan yukarı harekette ise toprak ve denizden çıkan gazlar, havayı teşkil ederler, havadan teşekkül eden bulutlar tutuşarak şimşek şeklinde görünürler.

Fisagor mektebi, eşyanın ilk prensipini (su, ateş, toprak, hava) gibi maddî unsurlardan ziyade sayı ve hendesî şekillerle izah etmiye çalışır. Bu mektepte (on) adedinin kutsal bir değeri vardır, (1) den (10) a kadar adedler ba'zı fikirleri temsil ederler. Şöyleki :

(1) Bütün varlıkların değişmez, ebedî kaynağı ve sarsılmaz prensipidir.

(2) Dişiliği ve tabiatın bu dişilikten meydana geldiğini, yâni genel enerjiyi ifade eder.

(3) Bu ahenk ve düzenle maddenin ihtiva ettiği üçlü unsurları temsileder. Hem erkekliği hem de bütün tabiatta Tanrısal birliğin mutlak ve zaruri olan varlığını gösterir.

(4) Tanrısal kudreti temsileder.

(5) Evlenmenin sembolüdur. Bu aded (2 + 1 + 2) olduğuna göre (1) in iki tarafında eşitliği ve aynı zamanda çeşitliliği de gösterir.

(6) Organik ve hayatî varlıkların türlü şekillerini temsileder. Nesillerin devamını bu sayı gösterir. Çünkü dişilik sembolü (2) ile erkeklik prensibi olan (3) mutlak (1) ile birleşmiş görülür.

(7) Hem tehlikeli zamanlardır, hemde (akıl, ışık, kuvvet) in sembolüdür. Tabiatın ebedî değişikliğini ve her şeyin bir birliğe döneceğini gösterir.

(8) Akıl, ahlak ve fazileti temsileder, zira bu (küp) ün esasını teşkileden iki çiftten mürekkeptir.

(9) Adaleti temsileder. İlk (tek) in karesi olduğu için her şeyin bir devrime mahküm olduğunu ifade eder.

(10) Kutsal kareyi ifade eder. İlk yetkin tek ve çiftlerin toplamıdır. (1+2+3+4 = 10) tabiatın kaynağını ihtiva eder.

Kutsal terimlerle ise : (1) (monat) tır. (2) (diyat) tır, Tanrının maddede yâni zaman ve mekândaki tecellisini ve yaratılışını gösterir. (3) ise (triyat) tır. âlemdeki ebedi üçlünün sembolüdür.

(Ansiklopedi : Strazburglu Albert'in Fisagorculuğu Masonluğa temel yapmıştır). Bu arada Mukaddes kitabın tefsiri olan (Kabbalah) ın Fisagorcu adetcilikten ilham alan (İlâhî Hikmet) in (32) yolundan bahsetmek münasip olacaktır.

(Devam edecek)

EBEDÎ MEŞRİKA GÖÇEN KARDEŞLERİMİZ

	Ölüm tarihi
Sermet Tezcan (Kültür)	23/10/1965
Vedat Aytaman (Üçgül)	27/10/1965
Hayri Celâl Atamer (Hürriyet)	3/11/1965
Talât Kut (Ümit)	16/11/1965
Mehmet Hoşgör (Sevgi)	12/12/1965

Adları ve soyadları yukarıda yazılı beş değerli Üstadımızın Ebedi Meşrika göçtüklerini kaydetmekle çok acı duymaktayız. Ahlâkî fazilet ve ilmî liyakatleriyle tanınmış ve Hür Masonluk hayatında da mesleğe bağlılıkları, yararlı ve çeşitli hizmetleri ile kemâl sahibi birer insan olmakla temayüz etmiş bulunan bu aziz Üstad ve Kardeşlerimizin sayın ailelerine, akraba, dostlarına ve bütün kardeşlerimize baş sağlığı diler ve kendilerine Kâinatın Ulu Mimarından rahmetler niyaz ederiz.

G